

Sivilombudet
Postboks 3 Sentrum
0101 OSLO

Deres ref:

Vår ref:
202007432-21

Dato:
14.12.2023

TILBAKEMELDING FRA KRIMINALOMSORGEN REGION ØST PÅ OPPFØLGING ETTER BESØKSRAPPORT TIL BREDTVEIT FENGSEL OG FORVARINGSANSTALT

Vi viser til brev fra Sivilombudet av 13. november 2023 med tilbakemelding på Kriminalomsorgen region øst sin oppfølging etter besøksrapport til Bredtveit fengsel og forvaringsanstalt. Ombudet ber i brevet om ytterligere utdyping. Vi takker for utsatt frist.

Anbefalingen til regionkontoret lyder som følger: «*Kriminalomsorgen region øst bør iverksette tiltak for å sikre at de foretar selvstendige vurderinger av om vilkårene for fortsatt isolasjon er oppfylt. Vurderinger av forholdsmessighet ved langvarig isolasjon skal alltid omfatte individuelle sårbarhetsfaktorer.*»

Slik vi forstår anbefalingen knytter den seg til vurderinger og saksbehandling av *regionkontorets* vedtak om videre bruk av utelukkelse og/eller tvangsmidler ut over lovbestemte frister.

Som redegjort for i vårt svar til Sivilombudet, har vi gjennomgått tilbakemeldingene og anbefalingen fra Sivilombudet sammen med juristene ved straffegjennomføringsseksjonen, for å sikre at det er bevissthet rundt anbefalingene ved vurderinger av videre utelukkelse/tvangsmiddelbruk. I den forbindelse har vi gått igjennom de konkrete vedtakene Sivilombudet referer til på møte, med Sivilombudets påpekninger for øye. Både de som hadde besluttet, skriftliggjort og godkjent vedtakene var med på møtet og diskusjonen, og vi la opp til en åpen og reflekterende prosess om forbedringspotensialer. I sakene som Sivilombudets påpekninger og anbefalinger knyttet seg til, er det til orientering assisterende regiondirektør som har besluttet og fattet muntlig vedtak om videre tvangsmiddelbruk.

Sivilombudet vurderer ikke ovennevnte tiltak som tilstrekkelig, og ber om en ytterligere redegjørelse for hvilke tiltak regionkontoret har iverksatt. Ombudet fremhever i sin tilbakemelding at bruk av tvangsmidler er et viktig og vanskelig området som det bør jobbes kontinuerlig med, også på regionnivå.

Kriminalomsorgen region øst

Postadresse:
Postboks 694

4302 Sandnes

Besøksadresse:
Solheimsgata 21, 2000
Lillestrøm

Telefon: 21 53 73 00
Telefaks:

Org.nr: 982 349 419

Saksbehandler:
Brit Kari Kirkeeide

E-post: postmottak-
8100@kriminalomsorg.no

Vi kan forsikre Sivilombudet om at vi er vel innforstått med og bevisst på alvoret i å benytte tvang og tvangsmidler ovenfor frihetsberøvede mennesker og at dette er noe vi har hatt og har høyt fokus på, uavhengig av Sivilombudets besøksrapporter.

Vi har egne fagansvarlige ved kontoret som har et særlig ansvar for områdene utelukkelse, isolasjon og tvangsmidler. Vi har også egne fagansvarlige for mindreårige og unge innsatte og domfelte, som har et særlig ansvar for å sikre bevissthet rundt disse gruppene. Regionen har et eget isolasjonsprosjekt, som er organisert med en styringsgruppe og en regional tiltaksplan, se **vedlegg 1**. Vi gjennomfører jevnlig møter med ressurs- og aktivitetsteamene og vi arrangerer samlinger for enhetene om tematikken. Regionkontoret avholdt blant annet en fagdag for ansatte ved høysikkerhetsfengslene i regionen i oktober 2021 og vi arrangerte en fagdag for aktivitets- og ressursteamene og Nasjonal forsterket fellesskapsavdeling (NFFA) i september 2022, se **vedlegg 2, 3, 4 og 5**. Vi har også etablert en egen tilsynsgruppe som gjennomfører tilsyn og oppfølging med enhetene på dette området, både i form av skriftlige tilsyn og stedlige tilsyn. Tilsynsgruppen er tverrfaglig sammensatt og består av ulike faggrupper. Vi har videre etablert egne rutiner for oversendelse av begjæringer om videre bruk av utelukkelse og/eller tvangsmidler, se **vedlegg 6, 7 og 8**

Vi har en egen hastepostboks som enhetene skal benytte der det er saker som må behandles raskt og det er etablert rutiner for at assisterende regiondirektør varsles på SMS med etterfølgende e-post, dersom en mindreårig innsatt blir utelukket, jf. straffegjennomføringsloven § 37 tiende ledd. Vi har også nylig etablert et barnefaglig nettverk mellom faggrupper på kontoret, som skal være en ressursgruppe som kan bistå med råd og veiledning i saker som berører barn. Som ledd i arbeidet med å redusere isolasjonsbruken i region øst, har vi også etablert en prøveordning ved ileggelse av reaksjoner etter straffegjennomføringsloven § 40, se **vedlegg 9**. Ordningen skal evalueres i løpet av kort tid.

Alle vedtak om videre tvangsmiddelbruk og utelukkelse blir kvalitetssikret og godkjent av en annenhånd/seniorjurist eller leder før vedtakene blir sendt ut. Annenhånd går også igjennom journalføringer og protokoller i saker. Dette gjelder også ved etterfølgende skriftliggjøring av muntlige vedtak som blir fattet i helger, helligdager og utenom kontortid. Leder er for øvrig ofte tett involvert i og kjent med saker om langvarig tvangsmiddelbruk eller utelukkelse som vurderes av kontoret. Dersom det er forhold i saken som vi vurderer som tvilsomme eller mangelfulle, innhenter vi ytterligere informasjon og/eller innkaller til møte for å diskutere den videre håndteringen av saken. Ved behov kan det også være aktuelt å drøfte problemstillingene med andre faggrupper, som f. eks sikkerhetsansvarlige eller metode- og innholdsrådgivere.

Dersom tvangsmiddelbruken overstiger frister i helger, helligdager eller etter kontortid tas beslutningen om videre bruk av assisterende regiondirektør (leder for straffegjennomføringsseksjonen). Det er i den forbindelse alltid muntlig kontakt mellom regionkontoret og enheten, for å sikre at vi har så oppdatert informasjon som mulig om hva som er situasjonen, stille spørsmål mm. Det fattes muntlig vedtak i helger/helligdager/kveld, som skriftliggjøres påfølgende virkedag. Ideelt sett skulle vi hatt en jourordning med jurister som kunne ha vurdert og skriftliggjort vedtak umiddelbart i helger og helligdager/utenfor kontortid, men det er det ikke økonomi eller ressurser til i etaten.

Det er heldigvis sjelden regionkontoret har saker hvor vi må ta stilling til bruk av tvangsmidler ut over lovbestemte frister (normalt mellom 5 – 15 i året), og vi vurderer derfor at vi har god oversikt over disse sakene. Når det gjelder vedtak om langvarige utelukkelse, blir disse oversendt i kopi til Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI) der utelukkelsen overstiger 42 dager – og deretter hver 14 dag, jf. straffegjennomføringsloven § 37 femte ledd, andre og tredje punktum.

Tilsvarende varsles KDI ved kopi av vedtak der tvangsmiddelbruken overstiger lovbestemte frister, jf. straffegjennomføringsloven § 38 femte og sjette ledd. Direktoratet varsles også etter fastsatte frister ved kopi av vedtak i saker om utelukkelse eller tvangsmiddelbruk ovenfor mindreårige, jf. straffegjennomføringsloven § 37 femte, sjette og tiende ledd.

På denne bakgrunn har vi hittil ikke vurdert at stikkprøvekontroll av våre egne vedtak skal være et spesielt egnet virkemiddel til å føre kontroll. Alle vedtakene forutsettes å være grundig vurdert, kontrollert og gjennomgått før utsendelse. For å sikre ytterligere oppfølging av vedtakene og journalføringene til grunn for disse vil fremover samle opp og gå igjennom disse på egne møter med fagansvarlige for utelukkelse/isolasjon og sikkerhetsmedarbeiderene (systematisk erfaringslæring).

Oppfølging av enhetene

Vi forstår anbefalingen fra Sivilombudet slik at det er regionkontorets internkontroll med egne vedtak (der vi er første instans) som anbefalingene knytter seg til.

For orden skyld finner vi likevel grunn til å nevne at regionkontoret også har tett oppfølging av enhetene på dette området, gjennom blant annet inspeksjoner/tilsyn, samlinger, klagesaksbehandling, enkelthenvendelser og vurdering av anmodninger i første instans. De siste ukene har vi til illustrasjon gjennomført en heldagssamling med alle vaktlederne ved Bredtveit fengsel og forvaringsanstalt og det har vært gjennomført en heldagssamling for alle de sikkerhetsansvarlige ved fengslene i region øst.

Regionkontoret har heldagsmøter ca. annenhver måned med ansatte i ressursteamene, aktiviseringsteamene og NFFA. Der tar vi opp ulike temaer og utveksler erfaring og gode råd. Regionkontoret følger også opp at de ansatte i teamene ikke brukes inn i ordinær drift. I tillegg har vi mellom møter utveksling av veiledning, erfaringsutveksling og oppfølging ved behov.

Regionen gjennomfører for øyeblikket tilsyn med flere enheter på området isolasjonsproblematikk. Det har relativt nylig vært gjennomført slik tilsyn ved Ila fengsel og forvaringsanstalt, Oslo fengsel, Romerike fengsel og Indre Østfold fengsel, og det er varslet og avsatt tidspunkt for gjennomføring av slikt tilsyn ved Bredtveit fengsel og forvaringsanstalt og Halden fengsel i hhv 2024. I forkant av tilsynene har regionkontoret bedt om og fått oversendt kopi av alle vedtak om utelukkelse, tvangsmidler, logg, hendelserapporter, ukeplaner og protokoll for en gitt tidsperiode, **se vedlegg 10**.

Når det gjelder vurdering av forholdsmessighet og forholdet til Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) er dette noe vi får tilbakemelding om oppleves som utfordrende og vanskelig, både ved lokalt og regionalt nivå. Utfordringen knytter seg dels til hvordan slike vurderinger skal gjøres og skriftliggjøres, og dels til hvilke handlingsalternativer som finnes der det fremstår som sikkerhetsmessig uforvarlig å avslutte utelukkelsen eller tvangsmiddelbruken, men hvor en opprettholdelse fremstår som uforholdsmessig. Dette er derfor noe vi vil jobbe videre med. Vi har også spilt inn dette som ønsket tema for neste år etterutdanning ved Kriminalomsorgens høyskole og utdanningscenter (KRUS), **se vedlegg 9** og vi har tatt opp behovet for økt kompetanse på dette i vår tilbakemelding på foreløpig disponeringsbrev til KDI, **se vedlegg 10**. Vi vil også oppfordre Sivilombudet om å vurdere denne tematikken som et tema for fremtidige veiledere.

Med hilsen

Brit Kari Kirkeeide
assisterende regiondirektør

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Vedlegg:

1. Tiltaksplan isolasjon med nasjonale og regionale tiltak
2. Invitasjon til fagdag med tema isolasjon
3. Program for fagdag isolasjon
4. Invitasjon til fagdag isolasjon med tema «Hva virker» og «Best praksis».
5. Program for fagdag
6. Oversendelse av rutiner for oversendelse av begjæring om fortsatt utelukkelse fra fellesskapet og fortsatt bruk av sikkerhetscelle og sikkerhetsseng
7. Rutiner ved begjæring om videre bruk av sikkerhetscelle og sikkerhetsseng
8. Rutiner ved begjæring om videre utelukkelse fra fellesskapet
9. Region øst – prøveordning ved ileggelse av reaksjon
10. Varsel om tilsyn vedrørende isolasjonsproblematikk
11. Region øst - innspill etterutdanning KRUS 2024
12. Region øst - tilbakemelding på utkast til disponeringsbrev 2024

Kopi uten vedlegg:

- Justis- og beredskapsdepartementet, Postboks 8005 Dep 0030 Oslo
- Helse- og omsorgsdepartementet, Postboks 8011 Dep 0030 Oslo
- Helsedirektoratet, Postboks 220 Skøyen 0213 Oslo
- Oslo kommune Bydel Bjerke v/Helseavdelingen i Bredtveit fengsel og forvaringsanstalt, Postboks 13 Økern 0508 Oslo
- Oslo universitetssykehus HF v/Fengselspsykiatrisk poliklinikk ved Bredtveit fengsel og forvaringsanstalt, Postboks 4956 Nydalen 0424 Oslo
- Bredtveit fengsel og forvaringsanstalt (elektronisk)
- Kriminalomsorgsdirektoratet (elektronisk)